

Vorba de acasă

Am ajuns, în sfârșit, și noi, scriitorii români, să avem publicul nostru.

Mai înainte, nu tocmai demult, când aproape numai scriitorii străini aveau public în țara noastră, alergam cu liste de prenumerațiune, ne căciuleam pe la toți editorii și ne simțeam îndatorați pe toată viața dacă vreun mecenat ne lua sub ocrotirea sa și pune la cale publicarea operelor noastre, fie în carte deosebită, fie în vreuna din revistele literare, susținute cu multe jertfe și cu multă cerșitorie.

Acum, de câțiva ani, editorii de toate categoriile, simțind că operele literare sînt marfă căutată, au început să zîmbească mai prietenește, când vreun scriitor le intră în prăvălie.

Duminicile și zilele de sărbători toate zidurile sînt pline de afișe și se revarsă asupra țării un întreg potop de fel de fel de reviste și așa-numite "edițiuni de duminică", cele mai multe ilustrate, toate pe cît de variate, pe atît de interesante.

Căci setea de lectură a publicului deprins a citi românește se întîlnește cu setea de cîștig a cîtorva "antreprenori" literari.

Tocmai de aceea însă nu se face de obicei literatură, ci neguțatorie de vorbe, și-o adevărată spaimă ne cuprinde adeseori când răsfoim aceste publicațiuni făcute cele mai multe în pripă și fără nici un control serios.

Nu o dată, reamintindu-ne trecutul, o adîncă înduioșare ne cuprinde când ne dăm seama cît de mult ne-am depărtat noi de părinții noștri, cum ne-am lepădat de obiceiurile lor, dintre care multe erau atît de bune și de frumoase. S-a rupt oarecum firul vieții noastre naționale, și noi nu mai sîntem parcă urmașii părinților noștri, nu continuatorii lucrării lor. Și, lepădîndu-ne de obiceiurile vechi, n-am luat altele, ci am rămas o societate în mare parte dezbrăcată de obiceiuri bine stabilite, adică demoralizată.

Nu trebuie oare să ne înspăimîntăm când vedem că demoralizarea aceasta se propagă în cercuri din ce în ce mai largi și ajunge pînă la românimea cea adevărată, care tot mai păstrează firea ei din bătrîni?

Dacă astfel vom merge înainte, va trebui să ne diferențiem în viața noastră culturală pînă într-atît, că nici părinții noștri, nici frații noștri din alte țări n-ar mai putea să ne recunoască.

Trebuie să ne întoarcem, pe cît întoarcerea mai e cu putință, la vatra strămoșească, la obîrșia culturală a noastră.

Așa cum în dezvoltarea limbii noastre numai prin întoarcerea la graiul viu al poporului am putea să ajungem la stabilitate și la unitate, și în dezvoltarea noastră culturală vom ajunge la statornicie și la unitate numai dacă vom ține în toate lucrările noastre seamă de gustul poporului, de felul lui de a vedea și de a simți, de firea lui, care e pretutindeni aceeași.

Acesta e gîndul din care am pornit când am luat între noi înțelegere să-i dăm d-lui Sfetea mîna de ajutor pentru publicarea acestei foi ilustrate.

Nu ne putem alătura cu somitățile noastre literare: noi voim să îndrumăm pe literații noștri prin critică severă spre o mai mănoasă lucrare: nu ne avîntăm spre cercul restrîns al celor aleși; nu ținem nici să facem noi singuri, nici să dirijăm *Vatra*: ne-am legat numai ca pentru alte foi să nu mai dăm contribuțiuni literare, și primim răspunderea pentru cele ce se vor publica în coloanele acestei foi, din care am voi să facem un organ literar pentru toți românii, un mijloc pentru propagarea aceluiași gust și aceluiași fel de a simți și de a gîndi în toate părțile poporului românesc.

Ne adresăm deci cu încredere frățească la aceia dintre scriitorii noștri care împărtășesc vederile noastre, și îi rugăm să se unească cu noi, pentru ca, lucrînd împreună, să putem da românilor o lectură nu numai variată și interesantă, ci totodată și românească.

Se zice, fără îndoială, că arta nu are naționalitate. Operele de valoare universală sînt însă un fel de sinteză a dezvoltării culturale naționale, și credem că n-am ajuns încă noi, românii, la un stadiu de dezvoltare culturală în care scriitorii noștri pot să aibă pretențiuni de a scrie pentru toate

timpurile și pentru toate popoarele. Ne vom mulțumi, deci, dacă vom putea să scriem pentru contemporanii noștri români.

Nu ținem, ce-i drept, ca în *Vatra* să se publice numai scrieri originale; ținem însă ca traducerile ce se vor publica să fie făcute cu îngrijire și alese potrivit și ele cu gustul poporului românesc.

Aceasta ni-e vorba de acasă.

Omul însă, când pleacă la drum, știe numai unde vrea să ajungă și ce drum să facă; el însă nu poate să știe și unde, în adevăr, va ajunge și ce, poate chiar fără de voia lui, va face. Nu putem dar nici noi să știm dacă lucrurile vor ieși așa cum noi le-am plănuț.

Foaia aceasta nu e făcută pentru noi, ci pentru obștia cititorilor ei; nu dar pe placul nostru, ci potrivit cu gustul ei are să fie făcută. Ne vom da deci silința să cunoaștem gustul cititorilor noștri și vom ține seama de el, dându-le, pe cât se poate și pe cât se concordă și cu vederile noastre, lectura, pe care ei înșiși doresc s-o aibă.

Astfel ne vom aduna cu toții, public și scriitori, împrejurul *Vetrei*, și vom face un lucru potrivit cu propriul nostru fel de a fi.

I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc

(*Vatra*, an. I, 1894, nr. 1 din 1 ianuarie, în *Presa literară românească, articole-program de ziare și reviste (1789-1948)*, I, ediție, note, bibliografie și indici de I. Hangiu, cu o introducere de D. Micu, EPL, București, 1968, pp. 430-432)